

2-kl.

Slaptai

LIETUVOS KOMUNISTŲ PARTIJOS
CENTRO KOMITETUI

V i l n i u s

Respublikos Valstybės Saugumo Komiteto organų turimais duomenimis pastaruoju metu, ypač 1965-1966 metais, pastebimai padidėjo kapitalistinių šalių mokslinių ir ideologinių institucijų atstovų bei lietuvių emigrantų-mokslininkų dėmesys lituanistikai ir respublikos filologų darbams. Apie tai liudija užsienio mokslininkų ir knygų prekybos firmų atstovų dažnas lankymasis respublikos mokslo įstaigose (Altbaueris iš Izraelio, Gallis iš Norvegijos, Simonsas, Makmilinas iš Anglijos, Šulcas iš VFR, Gimbutienė, Makaitis, Jackevičius, Bakus, Almenas, Vaškevičius iš JAV ir kt.), kuriuos domino išimtina lietuvių kalbos, literatūros ir istorijos klausimai. Lietuvos istorijos ir kultūros problemomis plačiai domisi Lenkijos Liaudies respublikos mokslininkai, kurie ta tema rašo mokslinius darbus, naudodamiesi mūsų respublikos archyvine medžiaga ir leidiniais. Toks aktyvus kapitalistinių šalių tam tikrų sluoksnių domėjimasis lituanistika kelia įtarimą, kad JAV specialios tarnybos gali tai panaudoti politiniams tikslams.

1966 metų ~~balandžio~~ 23 dieną šia tema turėjau pokalbį su istorijos mokslų daktaru drg. Jurginiu, kuris padarė plačią apžvalgą apie lituanistikos mokslo padėtį respublikoje ir už jos ribų. Mano prašymu drg. Jurginis savo mintis išdėstė raštu.

Šiame dokumente greta grynai mokslinių (lietuvių kalbos, literatūros ir istorijos mokslo vystymosi) problemų paliesti

kai kurie aktualūs klausimai dėl atskirų užsienio valstybių bandymų panaudoti šią mokslo sritį savo politiniams tikslams.

Drg. Jurginis visiškai teisingai nurodo, jog Lenkijos Liaudies respublikos mokslininkai deda daug pastangų įtraukti į mokslinį bendradarbiavimą kaip galima didesnę LTSR lituanistų skaičių. Tačiau, publikuodami mūsų mokslininkų darbus savo leidiniuose greta reakcingų lietuvių emigrantų-istorikų straipsnių ir recenzijų, jie sąmoningai nedaro tarp jų jokio skirtumo, o atskirais atvejais tiesiog priekaištauja, kad mūsų istorikai ignoruoja emigrantų veikalus. Ši dviejų skirtingų ideologijų lituanistikos mokslo atstovų sutalkymo tendencija mums yra aiškiai nepriimtina, tačiau LTSR lituanistai, neturėdami savo leidinio, priversti bendradarbiauti atitinkamuose Lenkijos Liaudies respublikos leidiniuose. Mano nuomonė, vertas dėmesio drg. Jurginio teiginys apie tai, jog JAV vyriausybė perdavė savo mokslinių įstaigų žinion lėšas, kurias Lenkijos Liaudies respublika užmokėjo už nupirktus iš JAV kviečius ir tokiu būdu Amerikos mokslininkai gali naudotis Lenkijoje stambiomis pinigų sumomis. Apie tai drg. Jurginiui papasakojo Kanzaso universiteto profesorius Osvaldas Bakus savo apsilankymo metu LTSR Mokslų akademijoje š.m. kovo mėnesį. Bakus pareiškė, kad dalis minimų lėšų bus panaudota "Baltų-Slavų aktų" žurnalui leisti, kurio redakcija randasi Bielowstoke ir ateityje išeis anglų kalba.

Sprendžiant iš to, kad JAV bando užmegzti tarpinius ryšius su Lenkijos Liaudies respublikos mokslininkais, skiria rimtą dėmesį ir stambias lėšas dirbantiems lituanistikos srityje, netenka abejoti, jog JAV propagandiniai sluoksniai šiuos kontaktus stengsis panaudoti ideologinei diversijai ir prieš mūsų respubliką.

Informuodamas apie tai, pridedu drg. Jurginio apžvalgą.

Priedas: II lapų.

1966 m. gegužės _____ d.
Nr. 2/2-2437

Sofija Lickra (A. RANDAKEVIČIUS)
Galt
(Baltijos)